

'Verwaarlozing van migranten is schipbreuk van de beschaving'

Het lukt ons wel!

(Johan Gortworst)

Duidelijke taal van paus Franciscus tijdens zijn bezoek aan het eiland Lesbos begin december van vorig jaar. Volgens hem moet Europa een 'motor van solidariteit' zijn. In zijn kersttoespraak op het Sint Pietersplein onderkende hij het gevaar dat door de pandemie mensen neigen zich terugtrekken en het alleen gaan doen. Dit kan de trend tot het optrekken van muren in onze samenleving versterken. Maar, hield de kerkvorst zijn gehoor voor, alleen de weg van de dialoog kan leiden tot daadwerkelijke crisisbeheersing. 'Het Woord is vlees geworden om met ons te dialogeren. God wil geen monoloog, maar een dialoog.' Lukt ons dat nog wel?

Elke week wel een drama

Bijna elke week is er nieuws over mensen die omkwamen bij een poging een overtocht te maken in een gammel bootje. Eind november verdronken bijna 30 mensen voor Calais. Wit-Rusland zette migranten in om druk te zetten op de Europese Unie. Kan het nog erger? Het lot van de Afghaanse vluchtelingen raakte ons land vorig jaar bijna persoonlijk en krijgt nog een politiek staartje. We keken geschokt naar de tafereelen op het vliegveld van Kabul. Het is moeilijk de ontreddering van de mensen te vergeten die vanuit een open riool met papieren in de hand wanhopig vochten voor een plekje in een vliegtuig. We zagen in de Tweede Kamer ministers verklaringen zoeken voor het te late evacueren van de Afghanen die voor ons hadden gewerkt. Het lag niet alleen aan ons, bezwoer het Kabinet, alle landen waren door de ontwikkelingen overvallen.

We lieten het hart spreken

Wat gebeurde ondertussen in Nederland? Met man en macht werden noodopvanglocaties ingericht. Landelijke en gemeentelijke overheid werkten nauw samen. Op een incident in de Harskamp na liet Nederland het hart spreken. Mensen startten spontaan inzamelingsacties om de ontheemde Afghanen te helpen en te voorzien in hun eerste levensbehoefte. Het Rode Kruis meldde als snel dat er meer dan genoeg aan kleding en speelgoed ontvangen was.

Kijk, dit lukt ons wel.

En zo zijn er vaker momenten dat het beste in ons naar boven komt als we oog in oog komen te staan met het grote leed dat mensen kan treffen. Na de overstromingen in Limburg, België en Duitsland brachten we ruim 13 miljoen euro op om de ergste nood een beetje te verlichten. Ook dat lukt ons.

Wat is rechtvaardigheid?

Tegelijkertijd meldte in diezelfde periode de 22-jarige Abayomi zich bij het Aanmeldcentrum voor asielzoekers in Ter Apel. Het was hem gelukt om met het geld van zijn familie de woestijn door te trekken naar het noordelijkste puntje van Afrika. Hij had honger en dorst geleden, overvallers van zich af weten te slaan en samen met andere lotgenoten een plekje op een rubberbootje bemachtigd. Ze hadden geluk. De Middellandse Zee was die nacht genadig. De trektocht door Europa was voor hem een makkie. Hij hoopte hier in Nederland te werken aan een betere toekomst. Vooral voor zijn familie. De ambtenaren van de immigratiedienst noteerden onbewogen zijn gegevens. Ze lieten niet blijken wat ze dachten, maar de routiniers kende de uitslag van zijn procedure al: negatief. Geen vluchteling maar een arbeidsmigrant. Met dat onderscheid houden we de wereld overzichtelijk en beheersbaar.

Beeldvorming doet ertoe

Zoek de overeenkomsten en de verschillen. Er is geen rechte lijn. Het vluchtverhaal van Abayomi kan tien keer sterker zijn dan het verhaal van Samir, een vluchteling uit een land in het Midden-Oosten die in diezelfde week in Nieuwsuur alle aandacht kreeg. Hij zou bij terugkeer vanwege zijn homoseksualiteit opgehangen worden. De kans is groot dat Samir wel mag blijven en Abayomi niet. Eén van de redenen waarom we ons zo voor de Afghanen wilden inzetten was dat we van nabij getuigen zijn geweest van hun ellende. We stonden naast de man, de vrouw en het kind in die vieze sloot. We konden de stank bijna ruiken. Was een Tv-ploeg met Abayomi meegegaan op zijn overlevingstocht, dan had ook hij onze sympathie gekregen en zat hij wellicht

nu in een gastgezin. Beeldvorming en de publieke opinie doen ertoe. Alle flanken van de samenleving moeten bediend worden en dat vertaalt zich in beleid. We zijn daarom streng en rechtvaardig. Streng zijn gaat ons het beste af, maar rechtvaardig zijn lukt niet in alle gevallen.

Het zijn ook onze verhalen....

Als we door onze oogbellen naar de geschiedenis kijken dan zien we dat mensen al migreren vanaf het allereerste begin. Ook Adam en Eva, Jozef en Maria waren bannelingen. Als we ons DNA laten onderzoeken op afstamming blijkt dat we voorouders hebben uit alle delen van de wereld. De ouderen onder ons herinneren zich maar al te goed dat na de oorlog Nederland een emigratieland was. Tussen 1950 en 1964 vertrokken een half miljoen Nederlanders vooral naar Canada, Australië, de Verenigde Staten, Nieuw-Zeeland en Zuid-Afrika. De redenen? Een somber toekomstperspectief door een belabberde economische situatie in ons eigen land. In het Verenigd Koninkrijk stagneert de

transportsector omdat de buitenlandse arbeidskrachten die dit werk deden, door de Brexit zijn vertrokken. Blijkbaar zijn voor sommige sectoren buitenlanders in dat land zeer welkom. Ook wij kampen door de vergrijzing met personeelstekorten, zoals in de zorg. We kunnen wel wat handjes erbij gebruiken met als gevolg dat we arbeidsmigranten selectief toelaten. Daarmee geven we gelijk aan dat het argument dat ons land te vol zou zijn, relatief is. We laten wel migranten toe voor werk waar wij geen mensen meer voor hebben.

... en ieder mens is uniek.

Alleen, je overtuigt mensen meestal niet met een bombardement aan feiten. Het antwoord op deze grote vragen vinden we niet in oneliners en voorgeschiedelde simpele oplossingen. Het is zelfs levensgevaarlijk om achter mensen aan te lopen die beweren de sleutel in handen te hebben. Ook dat leert de geschiedenis. Het begint ermee te accepteren dat de wereld niet maakbaar is en er zich altijd tragedieën zullen voltrekken. Het is logisch dat je als eerste reactie de ernst niet wilt inzien maar wegkijken en ontkennen. Daarna volgt hopelijk een barmhartige reactie door deze mensen als uniek mens te zien, als ze noodgedwongen bij ons aankloppen. De Kloosterregels van Benedictus kunnen ons ook vandaag inspireren en in het bijzonder de regels die voorschrijven hoe men in het klooster gasten behoort te ontvangen (regel 53):

'Alle gasten die aankomen moeten worden ontvangen als Christus zelf, want Hij zal eens zeggen: "Ik kwam als gast en gij hebt Mij opgenomen". Aan ieder wordt de eer bewezen die men hem verschuldigd is, maar heel in het bijzonder aan de geloofsgenoten en aan de vreemdelingen.'

Achter deze regels schuilt de oproep om ieder mens in zijn waardigheid tegemoet te treden, open en zonder vooroordeel.

Is dat eenvoudig? Helemaal niet en dat geeft ook niet. We hebben een leven lang de tijd om het te leren. De migratieproblematiek is te beheersen. Het vraagt om een voortdurende dialoog. Oprecht luisteren naar elkaar, zorgen delen, angsten overwinnen, kansen zien en oplossingen vinden. Die zijn er namelijk altijd. Daar mogen we op vertrouwen.